

Hvordan bygger vi en positiv læringskultur der alle elever opplever tilhørighet?

Skolehverdagen består av både formelle og uformelle fellesskap. Det er lærers ansvar å sikre at fellesskapet i klassen oppleves inkluderende og trygt for alle. Vi har sett hvilken virkning det har på skolemiljøet når lærerne fokuserer på undervisningens mål og leder prosessene i undervisningen på en tydelig og empatisk måte – også når det oppstår ubalanser i læringsmiljøet. Eriksen og Lyng bruker begrepet «et gyldig vi». Kultur etableres og vedlikeholdes av menneskene som er en del av fellesskapet. I en klasse må det innarbeides en forståelse av at alle aktørene i gruppa har et gjensidig ansvar for at alle opplever tilhørighet. Å arbeide for en slik klassekultur må ses på som et kontinuerlig og normdannende arbeid.

Som ny kontaktlærer i en 9.-klasse observerte Jens at klassen var lite samlet som et «gyldig vi». Det var flere grupperinger i klassen, og enkelte elever så ut til å være utenfor fellesskapet. Gjennom samtaler med samtlige elever fikk han et bilde av klassens indre liv. Thea strevde med å kjenne tilhørighet i klassen. «Jeg finner liksom ikke min egen stemme i denne gruppa. Jeg har opplevd å ikke høre til så lenge. Nå får jeg ikke til å melde meg på.» Morten lagde uro. Han fortalte at det ble sånn når han ikke forsto hva han skulle gjøre i timene. Andre var opptatt av at de bare ville samarbeide med kompisen sin, eller de var opptatt av hva de andre mente om dem. Noen syntes skolearbeid var kjedelig.

Jens bestemte seg for å ta et ekstra løft for å bedre læringsmiljøet. Det ble jobbet systematisk med søkelys på verdier for hvordan klassen skulle være mot hverandre. Jens gjorde også noen nye grep i undervisningen. Han intensiverte blant annet arbeidet med læringspar. Sammen med klassen lagde han kriterier for samarbeid. Jens tok ansvar for å bytte læringspar slik at alle fikk erfare det å samarbeide med alle, og at klassen øvde på samarbeid. De hadde startoppgaver og pauseoppgaver som skulle oppleves motiverende og morsomt og som ga god trening i å snakke sammen. Startoppgaver er på mange måter inngangsbilletten

til læringsøkta. Det kan for eksempel være korte aktiviteter i 2–7 minutter. Målet med startoppgavene er å vekke nysgjerrighet og invitere alle til læring og mestring. Klassen likte godt oppgaver med ulike bilder der spørsmålet var: «Hvilket bilde skal ut, og hvorfor det?» Her vil det finnes mange alternative svar elevene kan resonnerer seg frem til og dermed flere ulike svaralternativer.

Lærer tok ansvar for dialogen i klasserommet, og alle deltok ut fra sitt nivå. Det var mange som kunne trenge å finne stemmen sin i klassefellesskapet. Alle lærerne på trinnet ble involvert og samarbeidet om hvordan de kunne lage åpne og rike oppgaver, med flere svaralternativer slik at alle kunne delta i det felles planlagte læringsarbeidet. Det skjedde store endringer i klassen. Elevene meldte om at de hadde fått en ny hverdag. Lærerne oppsummerte at veien til tilhørighet i gruppa gikk gjennom fagdidaktikken, og at en suksessfaktor var at dette ble gjort i samarbeid med elevene.

Utdrag fra: Bergkastet, I., Duesund, C. og Westvig, T.S. (2021). Kap. 6. Didaktiske val som fremmer fellesskap i grupper i Restad, F. og Sandsmark, J. (red.) *Mobbeforebygging i et fellesskapsperspektiv*. Kommuneforlaget